

OKTOBRIS — SPOKTOBRIS

1

Sestdiena

Zanda, Lāsma, Zandis

Latviešu tautas mīkla

Re kur spoks, ērmulēns:
Sešām kājām divgalvēns;
Ar tām četrām ātri skrien,
Ar tām divām lēni iet.

(šņēns un zirgšņēns)

OKTOBRIS

2

Svētdiena

Skolotāju diena Latvijā
(pasaulē atzīmē 5. oktobrī)

Ilma, Skaidris

Par godu Skolotāju dienai daudzās Latvijas skolās šīs nedēļas piektdienā skolotāji nestrādā, bet mācību stundas vada vecāko klašu skolēni.

OKTOBRIS

3

Pirmdiena

Elza, Ilizana

Oktobri sauc arī par Veļu mēnesi. Veļi ir mirušo senču gari, kas pēc nāves turpina dzīvi viņšaulē, bet šajā laikā nāk apciemot savas dzimtas ļaudis. Šo laiku senie latvieši parasti veltīja klusākām nodarbēm — rokdarbiem, mīklu minēšanai, pasaku stāstīšanai un viņšaulē aizgājušo tuvinieku pieminēšanai.

OKTOBRIS

4

Otrdiena

Modra, Francis, Dmitrijs

Godinot aizgājējus, veļiem senatnē klāja bagātīgu galdu vai mieloja tos rijā, pirtī, senajās ziedošanas vietās. Mielastam parasti vārīja biežputru, bet galdā cēla arī citus ēdienus, darīja alu un cepa plāceņus. Kamēr veļi nebija mielojušies, saimes ļaudis ēdienam nepieskārās. Kad veļi bija pamieļoti, tos lūdza aiziet.

OKTOBRIS

5

Trešdiena

Amālija, Amēlija

Veļu laiku sauc arī šādos vārdos: Dievaines, Zemlikas, Paurīšu laiks, Garu dienas, Ķauķu vakari. Bet pašus veļus – ilģi, vecajie, velēnieši, ēni, leļi, māžekļi, rauduči, pauri.

OKTOBRIS

6

Ceturtdiena

Monika, Zilgma, Zilga

Fobija ir bailes no ikdienišķām lietām vai situācijām, kas ir nesamērīgas ar patieso draudu apjomu. Izplatītākās fobijas: akrofobija (bailes no augstuma), klaustrofobija (bailes no šaurām telpām), niktofobija (bailes no tumsas) un arahnofobija (bailes no zirnekļiem).

OKTOBRIS

7

Piektdiena

Daumants, Druvvaldis

Vai zini šos teicienus?

„Jo mazāk kāds runā,
jo vairāk dzird tā vārdus.”

„Klusākajiem cilvēkiem ir skaļākie prāti.”

OKTOBRIS

8

Sestdiena

Aina, Anete

Mēles mežģis

Loki, spoki, veci koki, ko tu savu mēli moki?

OKTOBRIS

9

Svētdiena

Elga, Helga, Elgars

Māris Čaklais
Spoku stāsti

Kur tad pusnaktī
tik pēkšņi vēji?
Kas tur skrēja?
Kas nodrebēja? [..]

Savā stiprajā pilī
es bēgu —
uzvelku segu
līdz degunam.

Bet ar vienu ausi
es klausos —
cik skaistas, cik skaistas
tomēr ir šausmas!

OKTOBRIS

10

Pirmdiena

Arvīds, Arvis, Druvis

Kristīgā baznīca savulaik aizliedza latviešu zemniekiem rīkot mielastus veļiem. 17. gadsimtā Kurzemes mācītājs Pauls Einhorns savos pierakstos sūdzējies, ka latvieši veļu laikā tikai ēdot un dzerot un nemaz negribot strādāt.

OKTOBRIS

11

Otrdiena

Monta, Tince, Silva

Mēmā putra ir veļu cienasts, kuru vārot nedrīkst runāt. Latvijā putras vienmēr bijušas cieņā un tās ēduši gan bagāti, gan nabagi. Tāpēc putrai ir daudz nosaukumu: biezenis, grūdenis, ķempe, pļepenīca.

OKTOBRIS

12

Trešdiena

Valfrīds, Kira

Pēc mielasta veļus dzina projām — dažkārt ar dziesmām, plaukšķināšanu vai ar krāsns kruķi izbakstot pagultes. Tad saime skatījās, vai ēdiens aiztikts. Ja bija aiztikts, saimes ļaudis priecīgi mielojās, jo ticēja, ka nodrošināta senču labvēlība.

OKTOBRIS

13

Ceturtdiena

Irma, Mirga

Skaitli 13 mēdz saukt par velna duci. Daudzas Eiropas tautas uzskata, ka šis skaitlis nes nelaimi, bet 13. datumā notiek „mīklainas sakritības”. Nekādu pierādījumu gan šai māņticībai nav.

OKTOBRIS

14

Piektdiena

Vilhelmīne, Minna

14. oktobri sauc arī par Veco Lapkriti vai Pokrova dienu. Uzskata — kāds ir laiks šajā datumā, tāda būs visa ziema. Ja bērzs bez lapām šajā dienā, būs maiga ziema; ja lapu vēl daudz, būs barga ziema.

OKTOBRIS

15

Sestdiena

Valsts valodas diena

Eda, Hedviga, Helvijs

1998. gada 15. oktobrī tika papildināts Satversmes 4. pants, nosakot, ka valsts valoda Latvijā ir latviešu valoda. Valsts valodas dienu atzīmējam kopš 2021. gada.

OKTOBRIS

16

Svētdiena

Daiga, Dinija, Dinārs

Gaujas labajā krastā pie Siguldas atrodas Velnala, kas ir 50 m dziļa. Teika vēsta, ka velns tur pārlaidis nakti un no viņa elpas sienas nokvēpušas melnas. Alas griestos ir seši caurumi, kurus sauc par velna skursteņiem.

OKTOBRIS

17

Pirmdiena

Gaits, Karīna, Gaitis

Visā Latvijā ir noturīgas kapu kultūras tradīcijas, un oktobris ir labākais laiks kapu apkopšanai. Sausas, tikko nokritušas lapas ir daudz vieglāk savākt kaudzēs nekā tad, kad tās jau salijušas un smagas.

OKTOBRIS

18

Otrdiena

Rolands, Rolanda, Ronalds, Erlends, Lūkass

Ķirbis ir ļoti vērtīgs, tāpēc ieteicams to regulāri iekļaut ikdienas uzturā. Tas satur A, B, C, E, K, PP vitamīnus, kāliju, cinku, organisko želatīnu. Krēmzupas vārīšanai labāk izvēlēties sviesta ķirbi vai muskatķirbi, kura gabaliņus vispirms ieteicams apacept sviestā vai augu eļļā.

OKTOBRIS

19

Trešdiena

Elīna, Drosma, Drosmis

Velns savu vārdu ieguvis no vārda „velis”, kam pielikts burts „n”, lai izklausītos līdzīgi vārdam „melns”. Velnu dēvē arī par Jodu un Jupī.

OKTOBRIS

20

Ceturtdiena

Leonīds, Leonīda

Ja nomāc kāds jautājums vai vajadzīgs padoms, veļu laikā var kurināt pirti un aicināt tajā veļus, saucot viņus vārdā. Peroties pirtī, jautājums jātur prātā un jācenšas ieklausīties sajūtās. Ja telpā parādās vēsuma sajūta, velis ir klāt!

OKTOBRIS

21

Piektdiena

Urzula, Severīns

„Velēt” nozīmē tīrīt, mazgāt, daudzīt ar vāli, padarīt audumu mīkstāku.

OKTOBRIS

22

Sestdiena

Īrisa, Irīda, Airisa

Rotaļa „Noslēpumu maisiņš”

Auduma maisiņā slepus ieliek dažādus priekšmetus (karoti, atslēgu, monētu, glie-mežvāku u.c.), bērns liek maisiņā roku un mēģina nosaukt, ko tajā satausta. Atminētās lietas no maisiņa var izņemt.

OKTOBRIS

23

Svētdiena

Daina, Dainis, Dainida

Kā radušies spoku stāsti?

Kādreiz precētas sievas apsedza galvu, bet neprecētas meitas matus pina bizē. Staigāt ar vaļējiem matiem bija nepieklājīgi. Tādēļ, ja kāds ieraudzīja sievieti ar plandošiem matiem, varēja nodomāt, ka saticis pārda-bisku būtni.

OKTOBRIS

24

Pirmdiena

Renāte, Modrīte, Mudrīte

Veļu laikā varot zīlēt nākotni. Kad meitene veļu laikā mizo ābolu, viņai jāveido viena gara miza, kas ar labo roku jāmet pār kreiso plecu. Zemē nokritusī miza izveidos nākamā vīra vārda pirmo burtu.

OKTOBRIS

25

Otrdiena

Beāte, Beatrise

Baidīties ir noderīgi! Klausoties šausmu stāstu vai skatoties filmu, mēs iemācāmies atpazīt baiļu sajūtas un tās kontrolēt.

OKTOBRIS

26

Trešdiena

Amanda, Kaiva, Amanta

Lietuvēns ir mistiska būtne, kas, visbiežāk naktīs, moka dzīvniekus un cilvēkus. Ja saimnieks no rīta atrod kūtī zirgu vai govi sviedros — lietuvēns nojājis. Slikts miegs un nakts murgi tika raksturoti kā lietuvēna mocības. Raksturīga sajūta, ka cilvēka krūtīs nospiež smagums, it kā kāds būtu uzsēdies virsū.

OKTOBRIS

27

Ceturtdiena

Lilita, Irita, Ita

Veļu laika ticējumi

Ja veļu laikā matus griež,
tad tie vairs neaugot.

Veļu laikā jāiet gulēt pirms pusnakts, citādi
piemeklēs visādas nelaimes.

OKTOBRIS

28

Piektdiena

Ņina, Ninona, Antoņina, Oksana

28. oktobri sauc par Simjūda dienu, kas bieži minēta kā galvenā un arī pēdējā veļu laika diena, kurā aicināja ciemos un mēloja mirušo garus. Dzīvie šajā dienā cits pie cita neciemojās un arī ēdienu nevārīja.

OKTOBRIS

29

Sestdiena

Laimonis, Elvijs, Elva, Elvis, Laimis

Sumpurnis latviešu mitoloģijā ir cilvēkveidīga būtne ar cilvēka rumpi un suņa galvu. Sumpurņa masku var pagatavot no staipīgas bikšu staras vai piedurknes fragmenta. Tam izgriež caurumus acīm un mutei, bet ausu vietā pielīmē vecus cimodus. Briesmīgākam skatam masku var aplīmēt ar dažādiem puniem, bumbūļiem, spalvu kušķiem.

OKTOBRIS

30

Svētdiena

Nadīna, Ulla, Adīna

Kā ir pareizi teikt — Halovīns vai Helovīns? Vārds ir radies no angļu nosaukuma „All Hallows' Evening” jeb „Visu Svēto vakars”, un latviešu valodā to atveido kā „Halovīns”.

OKTOBRIS

31

Pirmdiena

Halovīns

Valts, Rinalds, Rinalda

Vai vari izlasīt, kas šeit rakstīts?

(Saldumus vai izjoksim)